

دکتر محسن دستگیر
 دانشیار دانشگاه شهید چمران
 غلامرضا سلیمانیان
 کارشناس ارشد حسابداری

تامین مالی را که معمولاً از طریق بدهی هاست در ترازنامه نشان ندهد. برخی اوقات در این زمینه از عبارت حساب آرایشی^۲ یا حسابداری ساختگی^۳ نیز استفاده می شود. از آنجایی که شرکت ها نمی خواهند که به حساب آرایشی و حسابداری ساختگی متهم شوند (زیرا این دو عبارت، بار منفی دارند) در نتیجه، عبارت تامین مالی برون ترازنامه ای را به

در این مقاله، ابتدا مفهوم تامین مالی برون ترازنامه ای تعریف شده و سپس روش های مختلف تامین مالی برون ترازنامه ای مورد بررسی قرار گرفته است. در ادامه، اجاره های بلندمدت به عنوان معمول ترین روش مورد استفاده برای تامین مالی برون ترازنامه ای معرفی می شود و نهایتاً درباره تاثیر متغیرهای کیفی مانند تامین مالی برون ترازنامه ای

آن دو ترجیح می دهند.

بر اظهار نظر مشروط حسابرسان با بند تداوم فعالیت، بحث شده و نمونه هایی از پژوهش های انجام شده در دنیا، ارائه گردیده است.

تامین مالی برون ترازنامه ای، به دلایل گوناگون در شرکت ها انجام می شود، اما عمده ترین آن ها مربوط به موارد زیر می گردد:
 ۱- تاثیر بر نسبت های اهرمی^۴
 عدم انعکاس برخی از اقلام بدهی در ترازنامه شرکت ها،

از تامین مالی برون ترازنامه ای^۱ زمانی استفاده می شود که شرکت می خواهد ضمن تحصیل دارایی، آن دارایی و شیوه

قسمت سوم بیانیه ۶۰۳، تفاوت‌های بین "حساب آرایبی" و "تامین مالی برون‌ترازنامه‌ای" را به این صورت بیان کرده است:

تامین مالی برون‌ترازنامه‌ای - سرمایه‌گذاری یا افزایش سرمایه (افزایش فعالیت‌های عملیاتی) شرکت طبق ضوابط قانونی و میثاق‌های پذیرفته شده حسابداری که تمام یا بخشی از آن تامین مالی، در ترازنامه نشان داده نشود، تامین مالی برون‌ترازنامه‌ای گفته می‌شود.

حساب آرایبی - به معاملاتی که هدف از آنها چیدن عناصر صورت‌های مالی به نحوی است که صورت‌های مالی واحد اقتصادی گمراه‌کننده شود یا معرف واقعیت مالی شرکت نباشد حساب آرایبی گفته می‌شود این معاملات عمدتاً در پایان سال صورت می‌گیرد.

بیانیه فنی شماره ۶۰۳، اجاره‌ها را به عنوان نزدیک‌ترین شکل تامین مالی برون‌ترازنامه‌ای معرفی می‌کند. این بیانیه بر لزوم ایجاد یک دستورالعمل جامع و نیز ارائه اطلاعات به‌طور صحیح و منصفانه تاکید دارد.

۲- بیانیه پیشنهادی شماره ۴۲ حسابداری معاملات با اهداف خاص

پس از آنکه بیانیه فنی شماره ۶۰۳، به‌وضوح از عبارت‌های تامین مالی برون‌ترازنامه‌ای و حساب آرایبی در عنوان خود استفاده کرد. گام بعدی با انتشار پیش‌نویسی توسط کمیته استانداردهای حسابداری، در سال ۱۹۸۸ برداشته شد. نکته قابل توجه این است که در عنوان بیانیه پیشنهادی شماره ۴۲، از اشاره به کلمات تامین مالی برون‌ترازنامه‌ای و حساب آرایبی پرهیز شده است این بیانیه مانند بیانیه فنی ۶۰۳ از یک شیوه عمومی استفاده کرد اما این شیوه مورد انتقاد برخی از مفسرانی قرار گرفت که احساس می‌کردند دستورالعمل واضح‌تری مورد نیاز است.

۳- بیانیه پیشنهادی شماره ۴۹ انعکاس ماهیت معاملات در آرایبی‌ها و بدهی‌ها (۱۹۹۰)

با آمدن بیانیه پیشنهادی شماره ۴۹، بیانیه پیشنهادی شماره ۴۲ جای خود را به آن داد. از آنجایی که بیانیه پیشنهادی شماره ۴۲ از یک شیوه عمومی پیروی می‌کرد، این احساس به‌وجود آمد که دستورالعمل کاربردی‌تری مورد نیاز است، بنابراین به بیانیه پیشنهادی شماره ۴۹ یکسری برنامه‌های کاربردی اضافه شد.

نسبت‌های اهرمی (نسبت‌های بدهی) را کمتر از واقع نشان می‌دهد. از دید سرمایه‌گذاران، شرکت‌های با نسبت اهرمی بالا، شرکت‌های با ریسک بالا تلقی می‌شوند و به نظر می‌رسد مدیران شرکت‌ها سعی دارند نسبت‌های اهرمی را در محدوده‌ای قابل اطمینان حفظ کنند.

۲- تاثیر بر سود (زیان) و نسبت سودآوری

برخی شیوه‌های تامین مالی برون‌ترازنامه‌ای، علاوه بر تاثیر روی ترازنامه، اثر مثبتی نیز بر روی عدد سود گزارش شده دارند. این شیوه‌های تامین مالی به‌خصوص هنگامی بیشتر استفاده می‌گردد که پاداش مدیران براساس سود گزارش شده سالانه بوده و میزان آن با سود رابطه مستقیم داشته باشد.

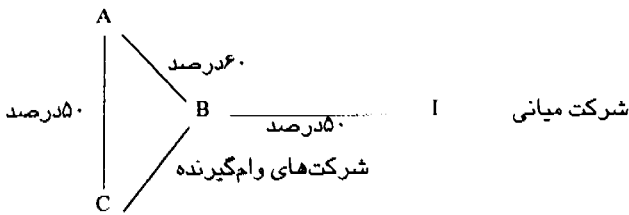
از طرفی، نشان ندادن آرایبی‌ها در ترازنامه به دلیل انجام تامین مالی برون‌ترازنامه‌ای و منظور نکردن استهلاک این آرایبی‌ها در سود و زیان، موجب افزایش سود و از سوی دیگر، موجب افزایش نرخ بازده آرایبی‌ها (ROA) می‌شود.

۳- اثرات مالیاتی

برخی شیوه‌های تامین مالی برون‌ترازنامه‌ای، منافعی از نقطه نظر مالیاتی دارند. بنا به نوع عامل به‌وجود آورنده این شیوه تامین مالی، موارد مذکور می‌تواند مورد توجه واقع شود. در صورتی که ساختار تامین مالی برون‌ترازنامه‌ای اثر مالیاتی داشته باشد تاثیر مستقیمی بر جریان‌های نقدی و در نهایت ثروت سهامداران دارد. البته ممکن است که به صورت غیرمستقیم یا منفی بر ثروت سهامداران تاثیر بگذارد به عنوان مثال، می‌توان به هنگامی اشاره کرد که سهامداران متأثر از تغییرات ظاهری به‌وجود آمده از حسابداری ساختگی، سهام خود را بفروشند.

۱- بیانیه فنی شماره ۶۰۳ تامین مالی برون‌ترازنامه‌ای و حساب آرایبی اولین بیانیه حرفه حسابداری در مورد تامین مالی برون‌ترازنامه‌ای، در سال ۱۹۸۵ توسط انجمن حسابداران خبره انگلستان و ویلز (ICAEW)^۶ منتشر شده است.

بیانیه‌های فنی منتشر شده توسط کمیته فنی انجمن حسابداران خبره انگلستان و ویلز برای کل حسابداران لازم‌الاجرا نیستند ولی قبل از انتشار استانداردهای مربوطه، آگاهی و راهنمایی‌های لازم را ارائه می‌کند.

شرکت B هم زمان توسط شرکت های A و شرکت میانی I، تملک و کنترل شده است ولی شرکت C شرکت فرعی هیچ کدام از آنها نمی باشد. شرکت C نیز به طور همزمان از سوی شرکت های A و B تملک و کنترل شده است. در صورتی که حق رای به طور مساوی تقسیم شده باشد شرکت C یک شرکت فرعی نمی باشد.

فرض کنید معاملات زیر صورت پذیرد:

- ۱) شرکت C، وامی به مبلغ ۱۰۰,۰۰۰ پوند از بانک می گیرد.
- ۲) شرکت C با پول وام از شرکت A دارایی می خرد.
- ۳) شرکت A پول دریافتی از شرکت C را بابت بازپرداخت وام های قبلی خود خرج می کند.
- ۴) در نتیجه نسبت های اهرمی برای شرکت A کاهش (بهبود) می یابد.

توجه داشته باشید در صورتی که شرکت C، دارایی ها را مجدداً به شرکت A اجاره دهد این شرکت همچنان می تواند از دارایی هایی فروخته شده به شرکت C استفاده کند چنانچه بخواهند از نشان دادن دوباره دارایی ها در ترازنامه شرکت خودداری کنند قرارداد اجاره باید به صورت اجاره عملیاتی تنظیم شود.

ادامه چنین فعالیت هایی بعد از سال ۱۹۸۹ امکان پذیر نبود زیرا شرکت ها در آن سال، تعریف جدیدی از شرکت های فرعی ارائه کردند که پا را فراتر از حق کنترل و مالکیت می گذاشت. به عنوان مثال قبل از ۱۹۸۹، سطوح مختلف سهام عادی با حق رای های متفاوت می توانست ایجاد شود بدین ترتیب، شرکت A می توانست مالک بیش از ۵۰ درصد سهام عادی شرکت B با حق رای شود و به طور موثر آن شرکت را کنترل کند. همچنین اگر شرکت A کمتر از نیمی از مجموع حقوق صاحبان سهام B را تملک می کرد شرکت B نباید به عنوان شرکت فرعی در صورت های مالی شرکت A طبقه بندی می شد.

به هر حال، بند ۵ بیانیه تحقیقات مالی شماره ۵ به این موضوع اشاره دارد که شیوه عمل در مورد شبه شرکت های فرعی باید به این صورت باشد: "دارایی ها، بدهی ها، سود یا زیان و جریان های نقدی شبه شرکت های فرعی را باید در

۴- بیانیه پیشنهادی تحقیقات مالی شماره ۴^{۱۴} (۱۹۹۳) گزارشگری محتوای معاملات

بیانیه پیشنهادی شماره ۴۹ (که در سال ۱۹۹۰ توسط کمیته استانداردهای حسابداری انگلستان منتشر شده بود) در سال ۱۹۹۳ جای خود را به بیانیه پیشنهادی تحقیقات مالی شماره ۴ با عنوان گزارشگری محتوای معاملات داد. روش هر دو این بیانیه ها شبیه به هم و تفاوت اساسی آنها در نحوه نمایش حساب های دریافتی به صورت خالص ارزش باز یافتنی بود.

۵- بیانیه تحقیق مالی شماره ۹۵ (۱۹۹۴) گزارشگری محتوای معاملات

بیانیه پیشنهادی تحقیقات مالی شماره ۴ در سال ۱۹۹۵ به استاندارد تبدیل شد. اصول مطرح شده در بیانیه تحقیق مالی شماره ۵ به طور کلی شامل همان مواردی بود که در بیانیه پیشنهادی تحقیقات مالی شماره ۴ وجود داشت. فقط تغییر مهم مربوط به واگذاری حساب های دریافتی نزد عامل (عمدتاً بانک ها) و حذف آنها از حساب مطالبات در ترازنامه فروشنده می باشد.

هدف بیانیه تحقیق مالی شماره ۵ در قسمت اول این استاندارد، بدین صورت بیان شده است:

هدف این است که از محتوای معاملات گزارش شده در صورت های مالی اطمینان حاصل کنیم. همچنین اثر اقتصادی معاملات شرکت و دارایی های تحصیل شده، بدهی ها، سود یا زیان، باید به طور منصفانه در صورت های مالی شرکت نشان داده شود.

نمونه هایی از روش های مختلف تامین مالی برون ترازنامه ای

۱) شبه شرکت های فرعی^{۱۵}

یکی از روش های تامین مالی برون ترازنامه ای که قبل از سال ۱۹۸۹ به طور متداول استفاده می شد، استفاده از شکلی از شرکت ها با عنوان شبه شرکت های فرعی بود. این واحدهای گزارشگری به دو شکل، شرکت های مستقل غیر فرعی و شرکت های فرعی غیر تابعه وجود داشتند.

نمونه ارائه شده در زیر نشان می دهد که چگونه از چنین شرکت هایی برای کاهش نسبت های اهرمی (نسبت بدهی ها) استفاده می شده است:

صورت‌های مالی شرکت‌های گروه مانند شرکت‌های فرعی ارائه و افشا کنند.

۲) فروش و بازخرید مجدد موجودی‌ها

شرکتی مبلغ ۴ میلیون پوند از موجودی‌های خود را به یک شرکت تامین مالی می‌فروشد.

اثر آئی: افزایش وجوه نقد به مبلغ فوق و نیز کاهش موجودی‌ها به مبلغ ۴ میلیون پوند.

۴ سال بعد شرکت موجودی مشابهی را به مبلغ ۵ میلیون پوند از شرکت تامین مالی بازخرید می‌کند.

اثرات: کاهش وجوه نقد به میزان ۵ میلیون پوند افزایش موجودی‌ها به مبلغ ۵ میلیون پوند.

بلافاصله موجودی‌ها توسط شرکت به مبلغ ۷ میلیون پوند به فروش می‌رسد.

اثرات: وجوه نقد به میزان ۷ میلیون پوند افزایش یافته، موجودی به میزان ۵ میلیون پوند کاهش یافته و ۲ میلیون

پوند سود شناسایی می‌شود.

"محتوای" معامله بالا این است که شرکت یک وام ۴ میلیون پوندی با سررسید ۴ ساله دریافت کرده است.

۳) موجودی‌های امانی

توسط کالای امانی نیز می‌توان به تامین مالی

برون‌ترازنامه‌ای پرداخت، به مثال زیر توجه کنید. فروشنده

اتومبیل، اتومبیلی را به شکل کالای امانی از کارخانه دریافت

کرد. این موجودی، تنها زمان فروش به شخص سوم، به

عنوان خرید تلقی می‌شود.

موجودی در اول ژانویه به حق‌العمل کار تحویل شده و

موجودی بعداً در ۳۱ مارس به مشتری فروخته شده است.

قیمت نقدی کارخانه برای فروش به حق‌العمل کار در

تاریخ اول ژانویه، ۱۲۰۰۰ پوند می‌باشد.

نرخ فروش امانی به حق‌العمل کار در ۳۱ مارس ۱۲۵۰۰

پوند می‌باشد.

در واقع شرکت توزیع‌کننده اتومبیل ۱۲۰۰۰ پوند از کارخانه

به نرخ ۱۶/۷ درصد سالانه وام گرفته است. بنابراین

ثبت‌های حسابداری زیر باید در دفاتر حق‌العمل کار انجام

شود.

۱/ژانویه - وجوه نقد ۱۲۰۰۰

وام پرداختنی ۱۲۰۰۰

۲۱/مارس - هزینه بهره وام ۵۰۰

وام پرداختنی ۱۲۰۰۰

وجه نقد ۱۲۵۰۰

در صورتی که در حساب‌های حق‌العمل کار، تنها هنگام فروش اتومبیل ثبت خرید و سپس فروش آن انجام می‌شود.

۴) عاملیت حساب‌های دریافتنی

از روش عاملیت حساب‌های دریافتنی در زمانی از

فعالیت شرکت‌ها استفاده می‌شود که می‌خواهند سرمایه

خود را از طریق استفاده از قدرت حساب‌های دریافتنی

افزایش دهند. یک "عامل" (معمولاً بانک) می‌تواند به نسبت

اندازه حساب‌های دریافتنی تجاری یا دفاتر فروش شرکت به

آن اعتبار دهد. در اصل شرکت، دفتر فروش‌های نسبه خود

را به بانک می‌فروشد. با توجه به نوع قرارداد، ممکن است

اجازه دهد که حساب‌هایی از ترازنامه فروشنده حذف شود.

در این بخش، حساب‌های دریافتنی غیرقابل جبران یا

غیرقابل بازبافت باید تعریف شود. این نوع حساب‌های

دریافتنی، هنگامی رخ می‌دهد که شرکت طلبی را بدون

جبران مخاطرات آن به عامل بفروشد به عبارت دیگر، اگر

مطالبات قابل وصول نباشد عامل نمی‌تواند آن را از سایر

سال بیست‌ویکم شماره صد و هشتاد و دو

مبلغ

هزار پوند

۴۰۰۰

۱۰۰۰

۵۰۰۰

اصل وام

بهره وام

جمع اصل و بهره

این سود چگونه در طول این ۴ سال به هزینه بهره منظور شود؟

$$4(1+X)^4 = 5$$

$$(1+X)^4 = 1/25$$

$$(1+X) = (1/25)^{1/4}$$

درصد بهره است = X

$$X = 5/74\%$$

ارقام

هزار پوند

۴۰۰۰

۲۳۰

۴۲۳۰

۲۴۳

۴۴۷۳

۲۵۷

۴۷۳۰

۲۷۰

۵۰۰۰

اصل وام

۵/۷۴ درصد بهره

۵/۷۴ درصد بهره

۵/۷۴ درصد بهره

۵/۷۴ درصد بهره

۱۸ جمع اصل و بهره در ۴ سال

تسهیلات دریافتی از بانک می‌باشد. در شکل قانونی، در حساب‌های تلفیقی سهام قابل بازخرید باید تحت عنوان "سود اقلیت" نشان داده شود. ولی در واقع محتوای این سهام، تسهیلات دریافتی از بانک می‌باشد که باید در مجموع بدهی‌های شرکت‌های گروه، گزارش شود. (پرم سیکا، ۱۹۹۸)^{۱۱}

اجاره‌ها یکی از معمول‌ترین عناوین مورد استفاده در تامین مالی برون‌ترازنامه‌ای می‌باشند. به همین جهت در خصوص اجاره‌ها، استانداردهای مختلفی وضع شده است. کمیته رویه‌های حسابداری (CAP)^{۱۲} یک استاندارد، هیئت اصول حسابداری (APB)^{۱۳} پنج استاندارد و هیئت استانداردهای حسابداری مالی (FASB)^{۱۴} ده استاندارد در این زمینه منتشر کرده‌اند. توجه خاص به حسابداری اجاره‌ها، ناشی از به‌کارگیری روزافزون آن در دنیای اقتصاد امروز و نیاز به تشریح معاملات پیچیده مربوط به آن می‌باشد.

اولین استاندارد حسابداری در مورد اجاره‌ها بولتن تحقیقات حسابداری شماره ۱۵۳۸ بود که در سال ۱۹۴۹ منتشر شد و پس از آن، حسابداری اجاره‌ها همچنان در معرض تغییر و تحول و پیشرفت و تکامل می‌باشد. انگیزه‌های گوناگونی برای تمایل افراد به اجاره‌ها وجود دارد. از دیدگاه عملیاتی، برخی دارایی‌ها به قدری گران هستند که عملاً فقط به صورت اجاره امکان استفاده از آنها وجود دارد.

دو خصوصیتی که انگیزه روی آوردن شرکت‌ها به اجاره‌ها را تقویت می‌کند عبارتند از:

مزیت مالیاتی: در اجاره‌های عملیاتی با پرداخت مال‌الاجاره، هزینه قابل قبول مالیاتی ایجاد می‌شود.

امکان اجرای تامین مالی برون‌ترازنامه‌ای: از طریق نشان ندادن بدهی‌ها در صورت‌های مالی استاندارد، در نتیجه تامین مالی برون‌ترازنامه‌ای، نسبت بدهی‌ها و نسبت بازده دارایی‌ها را بهتر از زمانی نشان داده می‌شود که دارایی خریداری شده است.

موضوع حسابداری اجاره‌ها بر تفاوت بین محتوای اقتصادی اجاره‌ها، با شکل قانونی آنها تاکید دارد. قبل از بیانیه بولتن تحقیقات حسابداری شماره ۳۸ روش‌های ۱۹ حسابداری جهت ثبت اجاره بها، ثبت آنها به صورت

دارایی‌های فروشنده آن، وصول کند. به نظر می‌رسد که، قرارداد باید مشخص کند که آیا فروشنده تمام ریسک و مخاطرات، ناشی از مالکیت حقوق نسبت به مطالبات را برای خود محفوظ می‌داند یا به عامل منتقل کرده است؟ در بیانیه تحقیقات مالی شماره ۵، سه نوع نحوه برخورد با صورت‌های مالی فروشنده مطالبات، وجود دارد:

عدم شناسایی: حذف مطالبات واگذار شده به صورت عاملیت از ترازنامه شرکت فروشنده و نشان ندادن بدهی و عایدات به دست آمده ناشی از این قرارداد.

شناسایی همزمان دارایی و بدهی: عایدات دریافتی ناشی از عاملیت پس از کاهش از اصل مطالبات در صورت ترازنامه، تحت عنوان دارایی جداگانه نشان داده می‌شود. عایدات در این نوع نمایش در ترازنامه به صورت حساب‌های کاهنده عمل می‌کنند.

شناسایی جداگانه دارایی و بدهی: رقم مطالبات واگذار شده به صورت عاملیت در سمت راست ترازنامه (سمت دارایی‌ها) عایدات دریافت شده از عامل در سمت چپ ترازنامه (سمت بدهی‌ها) فروشنده مطالبات نشان داده می‌شود.

طبق بیانیه تحقیقات مالی شماره ۵، برای مشخص کردن بهترین نحوه برخورد با مطالبات به صورت عاملیت، واگذار شده لازم است به این دو سوال پاسخ دهید:

I. آیا فروشنده مطالبات، به منافع مطالبات به عاملیت واگذار شده، یا دارایی‌های وثیقه موضوع قرارداد، دسترسی دارد و یا در معرض خطر زیان ناشی از عدم وصول آنها می‌باشد؟
II. آیا فروشنده تعهدی در قبال عایدات دریافتی از عامل، ناشی از اسناد منتشر شده دارد؟

معاملات گردشی: اقدام دو شرکت به انجام معاملات با ارزش مساوی با یکدیگر به منظور متورم کردن ساختگی ترازنامه و نسبت‌های مالی.

خرید و فروش دارایی‌ها در پایان سال به منظور اختفای آنها: شرکتی بلافاصله قبل از اتمام سال مالی، اقدام به فروش دارایی‌های واقعی می‌کند و سپس آنها را در نزدیک‌ترین زمان ممکن در سال بعد بازخرید می‌کند.

ایجاد امکان اعطای اوراق بهادار قابل بازخرید به سهامداران: در زمانی که شرکت فرعی سهام قابل بازخرید برای بانک منتشر می‌کند که سود این سهام، معادل بهره

درآمدهای دوره برای موجر و هزینه‌های دوره برای مستاجر بود. اخیراً بحث روی نوعی از اجاره‌ها می‌باشد که شباهت زیادی به خرید دارایی دارد یا منبع آن از طریق اعتبارات بانکی تامین می‌شود (اجاره‌های اهرمی)^{۱۶} چنین اجاره‌هایی، اجاره سرمایه‌ای^{۱۷} نامیده می‌شود.

انواع دیگری از اجاره که شرایط اجاره سرمایه‌ای را ندارند، اجاره‌های عملیاتی^{۱۸} نامیده می‌شوند. از دیدگاه موجر، اجاره‌های سرمایه‌ای می‌تواند به دو صورت فروش یا تامین مالی صورت پذیرد. اجاره‌های سرمایه‌ای، به شکل فروش زمانی است که اجاره‌دهنده خود، تولیدکننده کالای مورد اجاره می‌باشد در حالی که در اجاره سرمایه‌ای به شکل تامین مالی، وجه آن توسط شخص سوم (عمدتاً بانک) به صورت وام در اختیار مستاجر قرار می‌گیرد و هنگام هر پرداخت، سهم بهره آن شناسایی می‌شود. (واک و دیگران، ۲۰۰۴)^{۱۹}

تاثیر متغیرهای برون ترازنامه‌ای بر پیش‌بینی ارائه اظهار نظر مشروط تداوم فعالیت توسط حسابرسان

تحقیقات نشان داده است که عوامل کیفی مانند تامین مالی برون ترازنامه‌ای، رابطه مستقیمی با تصمیم‌گیری حسابرسان، برای ارائه نظر مشروط با بند تداوم فعالیت، دارد (کلین من و آناندراجان، ۱۹۹۹)^{۲۰}

بین توقع استفاده‌کنندگان از حسابداران با وظایفی که آنها برای خود متصور هستند، شکافی وجود دارد که به آن شکاف انتظارات^{۲۱} می‌گویند (گای و سالیوان، ۱۹۸۸)^{۲۲}

این شکاف از آنجایی بروز می‌کند که توافقی بر سر مسئولیت حسابرسان - در تعیین وضعیت تداوم فعالیت شرکت‌ها مخصوصاً در مواردی وجود ندارد که شرکت‌ها پس از گرفتن گزارش مقبول حسابرسی ورشکست می‌شوند. به عنوان مثال (گایگر و دیگران، ۱۹۹۵)^{۲۳} اعلام کردند که طی بررسی‌های آنها ۴۰ تا ۴۵ درصد شرکت‌هایی که ورشکست شده‌اند در سال قبل از ورشکستگی، گزارش مشروط حسابرسی گرفته بوده‌اند. در نتیجه این باعث بی‌میلی استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی می‌شود هنگامی که تصور می‌کنند، حسابرسان به وظیفه خود عمل نکرده‌اند که افشای محتوای صورت‌های مالی و مرتبط بودن آن جهت تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان است.

۲۰ بر همین اساس بیانیه استاندارد حسابرسی شماره ۵۹^{۲۴} رهنمودی برای حسابرسان ارائه کرد که طبق آن، ارزیابی

دقیق‌تری نسبت به وضعیت تداوم فعالیت شرکت‌ها داشته باشند. هدف بیانیه این بود که از طریق تعامل بیشتر استفاده‌کنندگان، شکاف انتظارات را کاهش دهد و مسئولیت حسابرسان در افشای امکان عدم تداوم فعالیت شرکت‌ها را افزایش دهد. حال در این زمینه پژوهش‌های بسیاری صورت گرفته که در اکثر مدل‌ها تاثیر عوامل کمی را بر تداوم فعالیت شرکت‌ها بررسی کرده‌اند. در این میان، پژوهش‌های جدیدی صورت گرفته که عوامل کیفی را مبین تعیین وضعیت تداوم فعالیت شرکت‌ها می‌دانند. به عنوان نمونه (کلین من، ۱۹۹۹) دریافت که حتی اخبار خوب و بد از وضعیت تداوم فعالیت شرکت قبل از ارائه گزارش حسابرسی، بر اظهار نظر حسابرسان موثر است و به‌طور کلی به این نکته تاکید دارد در شرکت‌هایی که از روش‌های تامین مالی برون ترازنامه‌ای و حسابداری ساختگی استفاده می‌کنند و بدین وسیله ظاهر خوبی از شرکت در بازار ارائه می‌دهند، این کار بر اظهار نظر حسابرسان در هنگام تصمیم‌گیری در مورد تداوم فعالیت شرکت، اثر مستقیم دارد.

از آنجا که در زمینه تامین مالی برون ترازنامه‌ای، استاندارد مشخصی در ایران تدوین یا ترجمه نشده است و نیز به علت مشاهده عوامل تشکیل دهنده این نوع تامین مالی در روند گزارشگری مالی، انتظار اینست که سیاست‌گذاران و دست‌اندرکاران امر تدوین استانداردها و گزارشگری مالی در ایران، لزوم تدوین استاندارد بومی برای این امر، پژوهش و تصمیم‌گیری کنند.

1- Off-Balance Sheet Financing (OBSF)

2- Window dressing

3- Creative accounting

4- Gearing ratio

5- Technical Release (TR) No.603

6- Institute of Chartered Accounting in England and Wales (ICAEW)

7- Exposure Draft (ED) No.42

8- Financial Research Exposure Draft (FRED) No.4

9- Financial Research Statement (FRS) No.5

24- Statement of Auditing Standards (SAS)No.59

10- Quasi subsidiary

11- Prem Sikka, Autumn 1997-98, University of Essex

12- Committee on Accounting Procedure (CAP)

13- Accounting Principles Board (APB)

14- Financial Accounting Standard Board (FASB)

15- Accounting Research Bulletin (ARB)No.38

16- Leveraged lease

17- Capital lease

18- Operating lease

19- Wolk, Dodd and Tearney, 2004

20- Kleinman, G, Anandarajan, A.1999

21- Expectation Gap

22- Guy, Sullivan, 1988

23- Geiger, etal, 1995

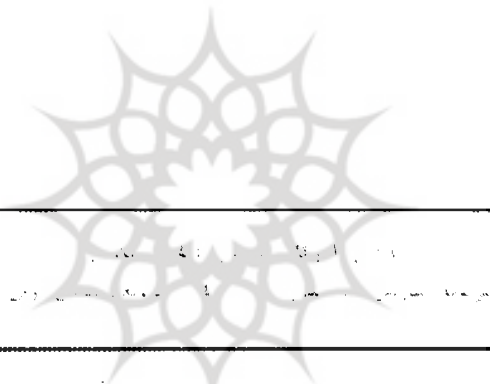
1- Guy, Dand Sullivan. I: 1988 'The Expectation gap and auditing standards' **Journal of Accounting**, Research April, pp.36-42.

2- Geiger. M. Raghunandan, K, and Rama. D.V: 1995 'The CPA **Journal** August.pp. 52-3.

3- Wolk, Harry. James Dodd and Michael Tearney: 2004 'Accounting Theory' sixth Ed.

4- Kleinman, G and Anandarajan, A.: 1999 'The usefulness of off-balance sheet variables as predictors of auditors going concern opinion' **Managerial Auditing Journal**. 14/16.pp. 273-285.

5- Sika, P. (1998), 'Company Financial Statements, Course Booklet', AC301.

مدیریت خرید (تدارکات داخلی)	مدیریت تبلیغات	مهندس فروش	مدیریت خرید و سفارشات خارجی (۲)
سیستم های اطلاعات مدیریت	اصول و مبانی حضور در نمایشگاه	تجارت الکترونیکی	اصول سفارشات خارجی و اینکوترمز
سیستمهای انبارداری و کدینگ کالا	اصول و مبانی فروش و فروشندگی	اصول کلی ومقررات صادرات و واردات	مقررات حاکم بر اعتبارات اسنادی LC
مدیریت امور اسناد و اتوماسیون اداری	مدیریت بازاریابی داخلی و بین الملل	قوانین امور گمرکی و ترخیص کالا	آشنائی با مسائل حقوقی و فنون مذاکره
برنامه ریزی جامع منابع سازمان	مدیریت ارتباط با مشتری	قوانین امور گمرکی و ترخیص کالا (آسیکودا)	قوانین کار و تامین اجتماعی در سازمانها
نجزیه و تحلیل و طبقه بندی مشاغل	بازاریابی بدون تبلیغات	مدیریت خرید و سفارشات خارجی (۱)	حمل و نقل جاده ای بین المللی کالا
معرفی/آشنائی با همکاران جدید / نحوه گسب اطلاعات، آدرس، خرید پول و ارز / توضیح پیرامون کالا و تولیدات / رزرو بلیط و هتل	مشاغل و عناوین / اوقات فراغت/ شرکت در جلسات کاری / مشکلات کاری / اموریت و سفره	نحوه معرفی شرکت / نحوه تنظیم نامه های درخواست تبلیغات / ارتباطات سازمانه تولید / توصیف کالا	شیوه های مدیریت / نظارتهای فرهنگی / استخدام و کارایی / مدارک بازرگانی / مهارتهای ویژه مذاکرات تلفنی / شیوه های مختلف پرداخت / بیمه / اخبار / رابطه / استانداردهای اخلاقی
مکاتبات بازرگانی مقدمانی ۱	مکاتبات بازرگانی مقدمانی ۲	مکاتبات بازرگانی پیشرفته ۱ و ۲	رقابت و ارتباطات کاری و تجاری / مدیریت / روابط کارگری و اتحادیه ها / کیفیت تولید / بازاریابی / شیوه های مختلف تبلیغات / حسابداری و گزارشهای مالی / امور بانکی